

ROTTMANN

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2010. március 2.*

A C-135/08. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Bundesverwaltungsgericht (Németország) a Bírósághoz 2008. április 3-án érkezett, 2008. február 18-i határozatával terjesztett elő az előtte

Janko Rottmann

és

a Freistaat Bayern

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, E. Levits és P. Lindh tanácselnökök, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, Juhász E., G. Arestis, A. Borg Barthet, M. Ilešič, A. Ó Caoimh (előadó) és L. Bay Larsen bírák,

* Az eljárás nyelve: német.

főtanácsnok: M. Poiares Maduro,
hivatalvezető: Fülöp B. tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2009. április 21-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- J. Rottmann képviselőében W. Meng egyetemi tanár, és H. Heinhold Rechtsanwalt,
- a Freistaat Bayern képviselőében J. Mehler és M. Niese Oberlandesanwälte,
- a német kormány képviselőében M. Lumma, N. Graf Vitzthum és B. Klein, meghatalmazotti minőségben,
- a belga kormány képviselőében L. Van den Broeck, meghatalmazotti minőségben,
- a cseh kormány képviselőében M. Smolek, meghatalmazotti minőségben,
- az észt kormány képviselőében L. Uibo, meghatalmazotti minőségben,

- a görög kormány képviselőjében K. Georgiadis, valamint S. Alexandridou és G. Papagianni, meghatalmazotti minőségben,

- a lett kormány képviselőjében E. Eihmane, U. Dreimanis és K. Drēvina, meghatalmazotti minőségben,

- az osztrák kormány képviselőjében E. Riedl és T. Fülöp, meghatalmazotti minőségben, segítők: H. Eberwein szakértő,

- a lengyel kormány képviselőjében M. Dowgielewicz, meghatalmazotti minőségben,

- az Európai Közösségek Bizottsága képviselőjében S. Grünheid és D. Maidani, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2009. szeptember 30-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

¹ Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EK-Szerződés uniós polgársággal kapcsolatos rendelkezéseinek értelmezésére vonatkozik.

- 2 E kérelmet a J. Rottmann és a Freistaat Bayern között az alapeljárás felperese honosításának ez utóbbi általi visszavonása tárgyában folyamatban lévő eljárásban terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A tagállamok által az Európai Unióról szóló szerződés záróokmányához csatolt, a tagállami állampolgárságról szóló, 2. sz. nyilatkozat (HL 1992. C 191., 98. o.) szövege a következő:

„A konferencia kijelenti, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződésben a tagállamok állampolgáira történő utalás esetén azt a kérdést, hogy egy személy rendelkezik-e valamely tagállam állampolgárságával, kizárólag az érintett tagállam nemzeti joga alapján kell eldönteni. [...]”

- 4 Az 1992. december 11–12-i edinburghi Európai Tanács keretében üléselő állam- és kormányfők Európai Unióról szóló szerződéssel kapcsolatban Dánia által felvetett bizonyos problémákról szóló határozatának (HL 1992. C 348., 1. o.) A. szakasza értelmében:

„Az Európai Közösséget létrehozó szerződés második részének az uniós polgárságra vonatkozó rendelkezései a tagállami polgárok számára az e részben előírt jogokat és további védelmeket biztosítanak. E rendelkezések semmilyen módon nem helyettesítik a nemzeti állampolgárságot. Azt a kérdést, hogy egy személy rendelkezik-e

valamely tagállam állampolgárságával, kizárólag az érintett tagállam nemzeti joga alapján kell meghatározni.” [nem hivatalos fordítás]

A nemzeti szabályozás

A német szabályozás

- 5 A német alaptörvény 16. cikkének (1) bekezdése a következőt írja elő:

„A német állampolgárságot nem lehet visszavonni. Az állampolgárság elvesztésére kizárólag törvény alapján kerülhet sor, és – amennyiben arra az érdekelt akarata ellenére kerül sor – csak akkor, ha emiatt nem válik hontalanná.”

- 6 Az állampolgárságról szóló törvény (Reichs- und Staatsangehörigkeitsgesetz) 1999. december 31-ig hatályos 8. cikke ekként rendelkezett:

„A német területen lakóhellyel rendelkező külföldit – kérelmére – a lakóhelye szerinti Land honosíthatja, amennyiben

1. [...]

2. nem állnak fenn vele szemben a külföldiek jogállásáról szóló törvény (Ausländergesetz) 46. cikkének (1)–(4) bekezdésében, valamint 47. cikkének (1) vagy (2) bekezdésében előírt, kiutasítási feltételek,

3. lakóhelyén saját lakást, illetve munkát talált.

[...]”

7 Az állampolgársággal kapcsolatos, az alapeljárásban alkalmazandó német jogi rendelkezések értelmében valamely külföldi honosítása főszabály szerint az addigi állampolgárságáról való lemondástól, illetve annak elvesztésétől függ.

8 A közigazgatási eljárásról szóló bajor törvény (Bayerisches Verwaltungsverfahrensgesetz) 48. cikkének (1) és (2) bekezdése szerint:

„(1) A jogellenes közigazgatási aktus egészben vagy részben még akkor is visszavonható jövőbeni vagy visszamenőleges hatállyal, ha jogerőssé vált. [...]

(2) Az egyszeri vagy rendszeres, készpénzben nyújtott támogatást vagy az osztható természetbeni ellátást, illetve ezek feltételét megállapító, jogellenes közigazgatási aktus mindaddig nem vonható vissza, amíg a jogosult az említett közigazgatási aktus meglétében bízik, bizalma pedig az aktus visszavonásához kapcsolódó közérdekhez képest védelemre méltónak minősül. [...] A jogosult nem hivatkozhat bizalmára [...]

1. [ha] a közigazgatási aktust csalással, fenyegetéssel vagy megvesztegetéssel szerezte,
2. [ha] a közigazgatási aktust alapvetően hamis vagy hiányos adatok szolgáltatásával szerezte,
3. [ha] tudott a közigazgatási aktus jogellenességéről, vagy ha ezt súlyos gondatlansággal figyelmen kívül hagyta.

[Ezekben] az esetekben [...] a közigazgatási aktust főszabály szerint visszamenőleges hatállyal vonják vissza.”

Az osztrák szabályozás

- 9 Az állampolgárságról szóló törvény (Staatsbürgerschaftsgesetz, BGBl. 1985, 311. o., a továbbiakban: StbG.) 27. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„Aki kérelemre, nyilatkozat vagy kifejezett beleegyezése révén külföldi állampolgárságot szerez, elveszti osztrák állampolgárságát, kivéve ha kifejezetten biztosították számára [osztrák állampolgársága] megtartásának jogát.”

- 10 A StbG. 28. cikkének (1) bekezdése értelmében az osztrák állampolgárság megtartására irányuló engedély előfeltétele, hogy annak megőrzése az Osztrák Köztársaság

érdekét szolgálja az érintett személy által tett, vagy a tőle e tagállam által elvárható szolgálat, illetve más, különös, figyelembe veendő megfontolások miatt.

- 11 Az osztrák kormány észrevételeiből kitűnik, hogy az osztrák jog értelmében a honosítással szerzett, valamely külföldi állampolgárság elvesztése – függetlenül attól, hogy arra *ex nunc* vagy *ex tunc* hatállyal került sor a honosítás szerinti tagállam jogrendjében – nem vonja automatikusan maga után azt, hogy – az osztrák állampolgárságot valamely külföldi állampolgárság megszerzése miatt elvesztő – érdekelt személy viszszaemlékező hatállyal szerezze vissza osztrák állampolgárságát.
- 12 Ugyanezen kormány szerint – hasonló esetben – az osztrák állampolgárság kizárólag közigazgatási határozattal és csak abban az esetben szerezhető meg újból, ha az erre vonatkozóan az StbG. 10. és azt követő cikkeiben előírt feltételek teljesülnek.
- 13 Az StbG. 2006. március 23-án hatályba lépett 10. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) E szövetségi törvény ettől eltérő rendelkezése hiányában az állampolgárságot külföldi személy csak a következő esetekben szerezheti meg:

1. ha legalább tíz éve tartózkodik jogszerűen és megszakítás nélkül a szövetségi területen, és ha ott legalább öt éve lakóhellyel rendelkezik;
2. ha belföldi vagy külföldi bíróság nem ítélte jogerősen végrehajtható szabadságvesztésre egy vagy több szándékosan elkövetett bűncselekmény miatt, [...]

3. ha belföldi bíróság nem ítélte jogerősen végrehajtható szabadságvesztésre pénzügyi bűncselekmény miatt;

4. ha belföldi bíróság előtt nem folyik ellene büntetőeljárás szándékos vagy szabadságvesztéssel sújtható pénzügyi bűncselekmény [miatt];

[...]

(2) Az állampolgárságot külföldi személy nem szerezheti meg:

[...]

2. ha egynél több alkalommal ítélték el jogerősen minősített, súlyos közigazgatási jogsértésért, [...]

[...]

(4) Az (1) bekezdés 1. pontjában előírt feltétel, [valamint] a (2) bekezdés 2. pontjában említett, a megadással szembeni akadály [...] nem vonatkozik a következőkre:

1. a szövetségi területen tartózkodó, megszakítás nélkül korábban legalább 10 éve állampolgársággal rendelkező külföldi, aki az állampolgárságot a visszavonástól eltérő okok miatt veszttette el [...];

[...]”

A nemzetközi jog

Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata

- ¹⁴ Az ENSZ Közgyűlése által 1948. december 10-én elfogadott Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 15. cikke a következőket írja elő:

„(1) Minden személynek joga van valamely állampolgársághoz.

(2) Senkit sem lehet sem állampolgárságától, sem állampolgársága megváltoztatásának jogától önkényesen megfosztani.”

A hontalanság eseteinek csökkentéséről szóló egyezmény

- 15 A hontalanság eseteinek csökkentéséről szóló, 1961. augusztus 30-án, New Yorkban elfogadott, és 1975. december 13-án hatályba lépett egyezmény 7. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) a) Ha valamely Szerződő Állam joga lehetővé teszi az állampolgárságról való lemondást, ez a lemondás nem eredményezi az állampolgárság elvesztését, hacsak az érintett nem rendelkezik másik állampolgársággal, vagy ilyen állampolgárságot nem szerez;

[...]

(2) Valamely Szerződő Állam állampolgára, aki honosítást kér egy külföldi országban, nem veszti el saját állampolgárságát, hacsak nem szerzi meg e külföldi ország állampolgárságát, vagy nem kap biztosítékot annak megszerzésére.

(3) E cikk (4) és (5) bekezdéseiben foglaltak fenntartásával valamely Szerződő Állam állampolgára nem veszti el állampolgárságát – amely így hontalanságot eredményezne – külföldre utazás, külföldi tartózkodás, a bejelentkezés elmulasztása vagy más hasonló ok miatt.

(4) Egy honosított személy elveszítheti állampolgárságát hét egymást követő évnél nem rövidebb, az érintett Szerződő Állam joga által meghatározott időszakon túli külföldi tartózkodás következtében, amennyiben elmulasztja kinyilvánítani a hatáskörrel rendelkező hatóság felé állampolgársága megtartására irányuló szándékát.

[...]

(6) E cikkben említett körülmények kivételével senki nem veszíti el valamely Szerződő Állam állampolgárságát, amennyiben ez hontalanságot eredményezne, jóllehet ezt az elvesztést kifejezetten az Egyezmény semmilyen más rendelkezése nem tiltja.”

16 Ugyanezen egyezmény 8. cikke a következőt írja elő:

„(1) Egy Szerződő Állam sem foszt meg senkit állampolgárságától, ha ez a megfosztás a személyt hontalanná tenné.

(2) E cikk (1) bekezdésében foglaltak ellenére egy személy megfosztható valamely Szerződő Állam állampolgárságától:

a) azokban az esetekben, amikor a 7. cikk (4) és (5) bekezdései szerint megengedett, hogy ez a személy elveszítse állampolgárságát;

b) ha az állampolgárságot megtévesztéssel vagy csalással szerezték.

[...]

(4) Valamely Szerződő Állam az e Cikk (2) vagy (3) bekezdése által megengedett megfosztási jogkörét csak a törvénynek megfelelően gyakorolhatja, amely az érintett számára biztosítja a bíróság vagy más független testület előtti méltányos tárgyaláshoz való jogot.”

- 17 Ugyanezen egyezmény 9. cikke akként rendelkezik, hogy egy szerződő állam sem foszthat meg senkit vagy személyek bármely csoportját állampolgárságától faji, etnikai, vallási vagy politikai okokból.

Az állampolgárságról szóló európai egyezmény

- 18 Az állampolgárságról szóló 1997. november 6-i európai egyezményt az Európa Tanács keretein belül fogadták el, és 2000. március 1-jén lépett hatályba. Az egyezmény ez utóbbi időpont óta alkalmazandó Ausztriában, és azt a Németországi Szövetségi Köztársaság 2005. május 11-én ratifikálta. Ezen egyezmény 3. cikke értelmében:

„(1) Minden állam saját joga szerint határozza meg, hogy kik az ő állampolgárai.

(2) Az ilyen jogszabályt más államok annyiban kötelesek elfogadni, amennyiben az összhangban áll a vonatkozó nemzetközi egyezményekkel, a nemzetközi szokásjoggal és az állampolgárság tekintetében általánosan elismert jogelvekkel.”

19 Az említett egyezmény 4. cikke a következőket írja elő:

„Minden részes állam állampolgárságra vonatkozó szabályainak az alábbi alapelveken kell alapulniuk:

- a) minden személynek joga van valamely állampolgársághoz;
- b) a hontalanságot el kell kerülni;
- c) senkit sem lehet önkényesen megfosztani állampolgárságától;

[...]”

20 Ugyanezen egyezmény 7. cikke ekként rendelkezik:

„(1) A részes állam nem rendelkezhet belső jogában az állampolgárság *ex lege* vagy a részes állam kezdeményezésére történő elvesztéséről, kivéve az alábbi esetekben:

- a) egy másik állampolgárság önkéntes megszerzése;

- b) a részes állam állampolgárságának megszerzése a kérelmező által elkövetett csalás, hamis adatszolgáltatás vagy bármely releváns tény eltitkolása révén;

[...]

(3) A részes állam belső jogában nem rendelkezhet az állampolgárságnak a jelen cikk 1. és 2. bekezdése értelmében történő elvesztéséről, ha az érintett személy ezáltal hontalanná válna, kivéve a jelen cikk 1. bekezdés b) pontjában említett eseteket.”

- ²¹ Az állampolgárságról szóló európai egyezmény 9. cikke előírja, hogy minden részes állam köteles elősegíteni a belső joga által meghatározott esetekben és feltételek szerint az állampolgárság visszaállítását olyan korábbi állampolgárai számára, akik területén jogszerűen és szokásosan tartózkodnak.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- ²² Az alapügy felperese Grazban (Ausztria) született, és eredetileg – születése révén – az Osztrák Köztársaság állampolgára volt.
- ²³ Foglalkozás körében elkövetett súlyos csalás – általa tagadott – gyanúja miatt megindított nyomozás keretében a Landesgericht für Strafsachen Graz (grazi büntetőbírórság) általi kihallgatását követően, 1995-ben lakóhelyét Münchenbe (Németország) helyezte át.

- 24 1997 februárjában a Landesgericht für Strafsachen Graz nemzeti elfogatóparancsot adott ki az alapügy felperese ellen.
- 25 Az alapügy felperese 1998 februárjában német állampolgárságért folyamodott. A honosítási eljárás során elmulasztott említést tenni az ellene Ausztriában indított büntetőeljárásról. Az 1999. január 25-én kelt honosítási okiratot 1999. február 5-én kézbesítették számára.
- 26 Az alapügy felperesének németországi honosítása – az osztrák jognak megfelelően – osztrák állampolgárságának elvesztését vonta maga után.
- 27 1999 augusztusában a grazi önkormányzat tájékoztatta München tartományi fővárost arról, hogy az alapügy felperese ellen ott elfogatóparancsot adtak ki. Egyébiránt az ügyészség 1999 szeptemberében többek között tájékoztatta München tartományi fővárost, hogy a Landesgericht für Strafsachen Graz az alapügy felperesét már 1995 júliusában vádlottként hallgatta ki.
- 28 E körülményekre tekintettel a Freistaat Bayern az alapügy felperesének meghallgatását követően úgy határozott, hogy a honosítást 2000. július 4-i határozatával visszamenőleges hatállyal visszavonja, mivel az alapügy felperese az osztrák nyomozást elhallgatta, és ezáltal csalárd módon szerezte meg a német állampolgárságot. A Németországban megszerzett honosítás visszavonása még nem jogerős, mivel az alapügy felperese e határozat ellen megsemmisítés iránti keresetet nyújtott be.
- 29 A másodfokon eljáró Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (bajor közigazgatási bíróság) 2005. október 25-én hozott ítéletében megállapította, hogy az alapügy felperese honosításának – a közigazgatási eljárásról szóló bajor törvény 48. cikke (1) bekezdésének első mondatán alapuló – visszavonása még akkor is összeegyeztethető a német

joggal, ha az említett visszavonásnak – annak jogerőssé válása esetén – azzal a következménnyel kell járnia, hogy az érdekelt személy hontalanná válik.

- 30 E 2005. október 25-i ítélet ellen irányul az alapügy felperesének a Bayerischer Verwaltungsgerichtshof által elfogadhatónak minősített felülvizsgálati kérelme, amelyet a Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) jelenleg tárgyal.
- 31 A kérdést előterjesztő bíróság emlékeztet arra, hogy az alapügy felperese által csalárd módon megszerzett honosítás kezdettől fogva jogellenes volt, és azt következésképpen a hatáskörrel rendelkező német hatóságok mérlegelési jogkörük keretein belül visszavonhatták volna. A bíróság pontosítja, hogy az osztrák jog vonatkozó rendelkezései – azaz az StbG értelmében – az alapügy felperese jelenleg nem felel meg az osztrák állampolgárság haladéktalan visszaállításával kapcsolatos feltételeknek.
- 32 Ítéletében a Bayerischer Verwaltungsgerichtshof megjegyezte, hogy abban az esetben, ha valaki csalárd módon megszerzett honosítás miatt válik hontalanná – amelynek következtében uniós polgárságát is elveszti –, a C-369/90. sz., Micheletti és társai ügyben 1992. július 7-én hozott ítéletben (EBHT 1992., I-4239. o.) a Bíróság által megfogalmazott fenntartás tiszteletben tartásához – amelynek értelmében a tagállamoknak az állampolgárság terén meglévő hatáskörüket az uniós jog figyelembevételével kell gyakorolniuk – elegendő az, hogy a hatáskörrel rendelkező német hatóság mérlegelési jogkörének gyakorlása során az ezen uniós polgárság által biztosított jogok jelentőségét figyelembe vegye. E bíróság szerint a tagállamok állampolgársági joguk szuverén kialakítására vonatkozó, az EK 17. cikk (1) bekezdésében elismert – autonómiájának lényegét érintené annak feltételezése, hogy az uniós jogban létezik a csalárd módon elért honosítás visszavonásától való eltekintés kötelezettsége.
- 33 A kérdést előterjesztő bíróság azonban úgy véli, hogy a fent hivatkozott Micheletti és társai ügyben hozott ítéletben megfogalmazott fenntartás jelentőségét és hatályát a Bíróság ítélkezési gyakorlatában még nem tette egyértelművé. A Bíróság e fenntartásból pusztán azt az elvet vezette le, hogy valamely tagállam nem korlátozhatja egy másik

tagállam állampolgárságot nyújtó aktusának hatásait azáltal, hogy kiegészítő feltételt követel ezen állampolgárság elismeréséhez az EK-Szerződésben előírt valamely alapvető szabadság gyakorlása tekintetében. A kérdést előterjesztő bíróság szerint nem teljesen egyértelmű, hogy a hontalanság és a korábban, jogszerűen megszerzett uniós polgárságnak a honosítás visszavonásához kapcsolódó elvesztése összeegyeztethető-e az uniós joggal, és különösen az EK 17. cikk (1) bekezdésével.

- 34 A kérdést előterjesztő bíróság legalábbis lehetségesnek tartja, hogy az Osztrák Köztársaság – az alapügy felperesének eredeti állampolgársága szerinti tagállamként – az uniós ügyekben való jóhiszemű eljárás értelmében, valamint a hontalanság eseteinek csökkentéséről szóló egyezményben, és az állampolgárságról szóló európai egyezmény 7. cikke (1) bekezdésének b) pontjában szereplő értékek figyelembevételével köteles nemzeti jogát megfelelően értelmezni és alkalmazni, illetve azt oly módon kiigazítani, hogy elkerülhető legyen az, amikor az érintett személy azért válik hontalanná – mint az alapeljárásban –, mert a külföldi állampolgárság megszerzését követően az eredeti állampolgárság megtartását nem engedélyezték.
- 35 E körülmények között a Bundesverwaltungsgericht úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) A közösségi joggal ellentétes-e az uniós polgárság (és az ezzel összefüggő jogok és alapvető szabadságok) elvesztésének jogkövetkezménye, amely abból adódik, hogy valamely tagállamban (Németországi Szövetségi Köztársaság) megtevesztéssel, honosítás útján szerzett állampolgárságnak (e tagállam) joga alapján önmagában jogszerű visszavonása – mint (az alapügy) felperese esetében eredeti (egy másik tagállambeli [Osztrák Köztársaság]) állampolgárság újra nem éledése következtében – hontalansághoz vezet?

- 2) [Arra az esetre, ha az első kérdésre igenlő válasz adandó:] Köteles-e az uniós polgárt honosító és a csalárd módon megszerzett állampolgárságot visszavonni szándékozó tagállam [...] attól [...] eltekinteni, ha – vagy ameddig – a visszavonás az uniós polgárság (és az ezzel összefüggő jogok és alapvető szabadságok) elvesztésének jogkövetkezményével járna, vagy a korábbi állampolgárság tagállama [...] köteles a közösségi jog figyelembevételével nemzeti jogát oly módon értelmezni és alkalmazni vagy akár módosítani, hogy e jogkövetkezmény ne álljon be?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről, valamint az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés első részéről

- ³⁶ Az együttesen vizsgálendő első kérdésével és második kérdésének első részével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy ellentétes-e az uniós joggal – különösen az EK 17. cikkel – az, ha valamely tagállam visszavonja a csalárd módon, honosítás útján megszerzett állampolgárságot valamely uniós polgártól, amennyiben ez a visszavonás – hontalanná téve az érdekelt személyt – megfosztja őt uniós polgárként meglévő jogállásától, valamint az azzal összefüggő jogoktól, mivel e tagállam állampolgárságának honosítás útján történő megszerzése az érintett személy vonatkozásában származási tagállama állampolgárságának elvesztését vonta maga után.
- ³⁷ A Bírósághoz észrevételeket benyújtó valamennyi kormány, továbbá a Freistaat Bayern és az Európai Közösségek Bizottsága is azzal érvel, hogy az állampolgárság megszerzésével és elvesztésével kapcsolatos szabályok a tagállamok hatáskörébe tartoznak. Néhányuk ebből arra a következtetésre jut, hogy a honosítás visszavonására vonatkozó, az alapeljárásban szereplőhöz hasonló határozat nem tarthat az uniós jog hatálya alá. Ezzel összefüggésben a tagállamok által az EU-Szerződés záróokmányához csatolt, a tagállami állampolgárságról szóló, 2. sz. nyilatkozatra hivatkoznak.

- 38 A német és az osztrák kormány egyaránt azzal érvel, hogy – az alapügy felperese honosításának visszavonására irányuló határozat meghozatalakor – az alapügy felperese Németországban lakóhellyel rendelkező, német állampolgár volt, aki német hatóság által kibocsátott közigazgatási aktus címzettje volt. E kormányok véleménye szerint – amellyel a Bizottság is egyetért –, tehát tisztán belső és az uniós joghoz egyáltalán nem kapcsolódó helyzetről van szó, mivel az uniós jogot pusztán azon oknál fogva nem kell alkalmazni, hogy valamely tagállam a saját állampolgárára vonatkozóan hoz intézkedést. Önmagában nem képez határokon átnyúló, a honosítás visszavonása tekintetében releváns elemet az a körülmény, hogy az alapeljárásban szereplőhöz hasonló helyzetben az érdekelt személy a honosítása előtt élt szabad mozgáshoz való jogával.
- 39 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében ugyanis az állampolgárság megszerzése és elvesztése feltételeinek meghatározása – összhangban a nemzetközi joggal – az egyes tagállamok hatáskörébe tartozik (a fent hivatkozott Micheletti és társai ügyben hozott ítélet 10. pontja; a C-179/98. sz. Mesbah-ügyben 1999. november 11-én hozott ítélet [EBHT 1999., I-7955. o.] 29. pontja, valamint a C-200/02. sz., Zhu és Chen ügyben 2004. október 19-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-9925. o.] 37. pontja).
- 40 Igaz, hogy egy, a tagállamok számára különösen fontos kérdés – azaz az állampolgár fogalmára utaló uniós jogi rendelkezések személyi hatálya körülhatárolásának – tisztázására irányuló, a tagállamok által az EU-Szerződés záróokmányához csatolt, a tagállami állampolgárságról szóló, 2. sz. nyilatkozatot és 1992. december 11–12-i edinburghi Európai Tanács keretében ülésező állam- és kormányfőknek az Európai Unióról szóló szerződéssel kapcsolatban Dánia által felvetett bizonyos problémákról szóló edinburghi határozatát az EK-Szerződés értelmezésére szolgáló eszközként kell figyelembe venni, különösen ez utóbbi személyi hatályának meghatározása céljából.
- 41 Mindazonáltal az, hogy valamely kérdés a tagállamok hatáskörébe tartozik, nem akadályozza meg, hogy az uniós jog hatálya alá tartozó helyzetekben a vonatkozó nemzeti szabályoknak ez utóbbit tiszteletben kell tartaniuk (lásd ebben az értelemben a C-274/96. sz., Bickel és Franz ügyben 1998. november 24-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-7637. o.] 17. pontját [valamely nemzeti büntetőjogi és büntető eljárásjogi szabályozás tekintetében]; a C-148/02. sz. Garcia Avello-ügyben 2003. október 2-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-11613. o.] 25. pontját [valamely személy nevére

irányadó nemzeti szabályok tekintetében]; a C-403/03. sz. Schempp-ügyben 2005. július 12-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-6421. o.] 19. pontját [a közvetlen adózással kapcsolatos nemzeti szabályok tekintetében], valamint a C-145/04. sz., Spanyolország kontra Egyesült Királyság ügyben 2006. szeptember 12-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-7917. o.] 78. pontját [az európai parlamenti választásokra vonatkozó aktív és passzív választójoggal rendelkezők körének meghatározásával kapcsolatos nemzeti szabályok tekintetében]).

- 42 Nyilvánvaló, hogy – jellegénél és következményeinél fogva – az uniós jog hatálya alá tartozik a valamely tagállam hatóságai által elfogadott, a honosítás visszavonására irányuló határozattal szembesülő, az alapügy felpereséhez hasonló uniós polgár helyzete, amely határozat őt – az eredetileg általa birtokolt, valamely másik tagállam állampolgárságának elvesztését követően – az EK 17. cikkben biztosított jogállás, valamint az azzal összefüggő jogok elvesztését esetlegesen maga után vonó helyzetbe hozza.
- 43 Amint azt a Bíróság már több alkalommal megállapította, az uniós polgárság célja, hogy a tagállamok állampolgárainak alapvető jogállása legyen (lásd különösen a C-184/99. sz. Grzelczyk-ügyben 2001. szeptember 21-én hozott ítélet [EBHT 2001., I-6193. o.] 31. pontját, valamint a C-413/99. sz., Baumbast és R. ügyben 2002. szeptember 17-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-7091. o.] 82. pontját).
- 44 Az EK 17. cikk (2) bekezdése az uniós polgárság jogállásához rendeli az EK-Szerződésben meghatározott jogokat és kötelezettségeket, köztük az EK 12. cikkre történő hivatkozás jogát a Szerződés tárgyi hatályával kapcsolatos minden helyzetben (lásd különösen a C-85/96. sz. Martínez Sala-ügyben 1998. május 12-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-2691. o.] 62. pontját, valamint a fent hivatkozott Schempp-ügyben hozott ítélet 17. pontját).
- 45 Így a tagállamoknak – az állampolgárság terén meglévő hatáskörük gyakorlása során – figyelembe kell venniük az uniós jogot (a fent hivatkozott Micheletti és társai ügyben hozott ítélet 10. pontja; a fent hivatkozott Mesbah-ügyben hozott ítélet 29. pontja; a C-192/99. sz. Kaur-ügyben 2001. február 20-án hozott ítélet [EBHT 2001., I-1237. o.] 19. pontja, valamint a fent hivatkozott Zhu és Chen ügyben hozott ítélet 37. pontja).

- 46 Ilyen körülmények között a Bíróságnak kell döntenie a kérdéseket előterjesztő bíróság által előzetes döntéshozatalra feltett, azokra a feltételekre vonatkozó kérdésekről, amelyek mellett valamely uniós polgár – saját állampolgárságának elvesztése miatt – elvesztheti uniós polgárságát, ennél fogva pedig megfosztható az azzal összefüggő jogoktól.
- 47 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság lényegében a jelen ítélet 45. pontjában hivatkozott, a Bíróság ítélkezési gyakorlatában kialakított feltételre – amelynek értelmében a tagállamoknak az állampolgárság terén meglévő hatáskörük gyakorlása során figyelembe kell venniük az uniós jogot –, továbbá az alapügyben szereplőhöz hasonló helyzetben e feltétel következményeire vonatkozóan keresi a választ.
- 48 Az a feltétel, amelynek értelmében az uniós jogot figyelembe kell venni, nem érinti a Bíróság által már elismert és a jelen ítélet 39. pontjában felidézett azon nemzetközi jogi elvet, miszerint az állampolgárság megszerzésére és elvesztésére vonatkozó feltételek meghatározása a tagállamok hatáskörébe tartozik, azonban megállapítja azt az elvet, amelynek értelmében – uniós polgárok esetén – az uniós jogra vonatkozóan működtetett bírói felülvizsgálat alá tartozik e hatáskör gyakorlása, amennyiben az az uniós jogrend által biztosított és védett jogokat érint, amint különösen ez a helyzet a honosítás visszavonására vonatkozó, az alapügyben szereplőhöz hasonló határozat esetében.
- 49 A fent hivatkozott Kaur-ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló ügy felperesétől eltérően, akit – mivel nem felelt meg Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága állampolgára fogalom meghatározásnak – nem lehetett megfosztani az uniós polgársági jogállásból eredő jogoktól, vitathatatlan, hogy az alapügy felperese előbb osztrák, majd német állampolgársággal rendelkezett, következésképpen pedig megillette az említett jogállás, és megillették az azzal összefüggő jogok.
- 50 Mindazonáltal – amint azzal a Bírósághoz észrevételeket benyújtó több kormány is érvel –, amennyiben a honosítás visszavonására vonatkozó, az alapügyben szereplőhöz hasonló határozat a vonatkozó állampolgárság megszerzésére irányuló eljárás során az érdekelt személy által elkövetett csalásra alapul, úgy elképzelhető, hogy az ilyen határozat megfelel az uniós jognak.

- 51 A honosítás csalás miatti visszavonására vonatkozó határozat ugyanis megfelel a közérdekű indoknak. E tekintetben jogszerű az, hogy valamely tagállam védeni kívánja a közötte és állampolgárai között meglévő, szolidaritáson és hűségen alapuló, különös kapcsolatot, valamint az állampolgársági jogviszony alapját képező jogok és kötelezettségek kölcsönösségét.
- 52 Az alapügyben szereplőhöz hasonló körülmények között meghozott, a honosítás visszavonására irányuló határozat alapvető jogszerűségére vonatkozó e következtetést a hontalanság eseteinek csökkentéséről szóló egyezmény vonatkozó rendelkezései is megerősítik. Az egyezmény 8. cikkének (2) bekezdése ugyanis előírja, hogy valamely személy megfosztható valamely szerződő állam állampolgárságától, ha az állampolgárságot megtévesztéssel vagy csalással szereztek. Ugyanígy, az állampolgárságról szóló európai egyezmény 7. cikkének (1) és (3) bekezdése még arra az esetre sem tiltja meg a részes államoknak, hogy valamely személyt megfosszanak állampolgárságától, ha az hontalanná válik, amennyiben az állampolgárságot az említett személy az általa elkövetett csalás, hamis adatszolgáltatás vagy bármely releváns tény eltitkolása révén szerezte.
- 53 Másfelől az említett következtetés megfelel annak az általános nemzetközi jogi elvnek, miszerint megfosztani állampolgárságától önkényesen senkit sem lehet, amely elvet az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 15. cikkének (2) bekezdése, valamint az állampolgárságról szóló európai egyezmény 4. cikkének c) pontja is megismétel. Amennyiben ugyanis valamely állam egy személyt az általa tanúsított megtévesztő magatartás miatt foszt meg állampolgárságától, az attól való ilyen megfosztás nem tekinthető önkényes intézkedésnek.
- 54 A honosítás csalás miatti visszavonására irányuló határozat alapvető jogszerűségére vonatkozó e megfontolások elvileg továbbra is érvényesek abban az esetben is, ha az említett visszavonás következtében az érintett személy – a honosítás szerinti tagállam állampolgárságán túlmenően – az uniós polgárságot is elveszíti.
- 55 Mindazonáltal ilyen esetben a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia, hogy az alapügyben szereplő visszavonási határozat tiszteletben tartja-e az arányosság

elvét az e határozat által az érintett személy uniós jogbeli helyzetét illetően gyakorolt következményekre vonatkozóan, ezen túlmenően pedig adott esetben elvégezni az említett határozat arányosságának vizsgálatát a nemzeti jog tekintetében.

- 56 Ennélfogva – az elsődleges jog által uniós polgárok jogállásának tulajdonított jelentőségre tekintettel –, a honosítás visszavonására vonatkozó határozat vizsgálata során figyelembe kell venni azokat az esetleges következményeket, amelyeket ez a határozat idéz elő az érdekelt személy, és – adott esetben – családtagjai számára a valamennyi uniós polgár részére biztosított jogok elvesztése tekintetében. E tekintetben különösen azt kell megvizsgálni, hogy az említett jogvesztés indokolt-e az általa elkövetett jogsértés súlyosságához, a honosításra vonatkozó határozat és a visszavonásra irányuló határozat között eltelt időhöz, valamint az érdekelt személy eredeti állampolgárságának visszaszerzésére vonatkozóan meglévő lehetőségéhez képest.
- 57 Különösen, ami ez utóbbi vonatkozást illeti, nem tekinthető úgy, hogy valamely tagállam, amelynek állampolgárságát csalárd módon szerezték meg, köteles – az EK 17. cikk értelmében – pusztán azon indok alapján tartózkodni a honosítás visszavonásától, hogy az érdekelt személy nem szerezte vissza származási tagállamának állampolgárságát.
- 58 Mindazonáltal a nemzeti bíróság kötelessége valamennyi releváns körülményre figyelemmel megítélni azt, hogy az arányosság elve megköveteli-e, hogy a honosítás visszavonására irányuló határozat hatálybalépése előtt az érdekelt személy részére ésszerű időt biztosítsanak abból a célból, hogy megpróbálja visszaszerezni származási tagállamának állampolgárságát.
- 59 A fentiekre figyelemmel az első kérdésre és a második kérdés első részére azt a választ kell adni, hogy nem ellentétes az uniós joggal – különösen az EK 17. cikkel –, ha valamely tagállam visszavonja az uniós polgártól e tagállam honosítás útján megszerzett állampolgárságát, amennyiben azt csalárd módon szerezték meg, feltéve hogy a visszavonásra irányuló határozat tiszteletben tartja az arányosság elvét.

A második kérdés második feléről

- 60 Második kérdésének második részében a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy amennyiben az alapügy felpereséhez hasonló helyzetben lévő uniós polgárral szemben esetlegesen az uniós polgárként meglévő jogállásának elvesztéséhez vezető, a honosítás visszavonására irányuló határozatot hoznak, az uniós jogot – és különösen az EK 17. cikket – ebben az értelemben úgy kell-e értelmezni, hogy azon tagállam, amelynek állampolgárságával az eredetileg rendelkezett, nemzeti rendelkezését oly módon köteles-e értelmezni, hogy e jogkövetkezmény ne álljon be, lehetővé téve számára ezen állampolgárság visszaszerzését.
- 61 A jelen esetben meg kell állapítani, hogy az alapügy felperese által Németországban elért honosítás visszavonása még nem jogerős, továbbá hogy jogállására vonatkozóan származási tagállama – az Osztrák Köztársaság – még nem hozott semmiféle határozatot.
- 62 A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel összefüggésben emlékeztetni kell arra, hogy a tagállamoknak az állampolgárság terén meglévő hatáskörét, valamint e hatáskörnek az uniós jog figyelembevételével történő gyakorlására irányuló kötelezettségüket illetően, a jelen ítéletből eredő elvek ugyanúgy vonatkoznak a honosítás szerinti tagállamra, mint az eredeti állampolgárság szerinti tagállamra.
- 63 Mindazonáltal a Bíróság nem dönthet arról a kérdésről, hogy az uniós joggal ellentétes-e egy még el nem fogadott határozat. Amint azzal az osztrák kormány a tárgyalás során érvelt, az osztrák hatóságok feladata lesz az alapügy felperese származási állampolgárságának visszaszerzésére vonatkozó határozat elfogadása, és annak meghozatala esetén – adott esetben – az osztrák bíróságoknak kell megítélniük annak jogszerűségét a jelen ítéletből eredő elvek tükrében.

- 64 A fentiekre figyelemmel a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem keretében nem szükséges dönten az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés második részéről.

A költségekről

- 65 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

Nem ellentétes az uniós joggal – különösen az EK 17. cikkel –, ha valamely tagállam visszavonja az uniós polgártól e tagállam honosítás útján megszerzett állampolgárságát, amennyiben azt csalárd módon szerezték meg, feltéve hogy a visszavonásra irányuló határozat tiszteletben tartja az arányosság elvét.

Alíráások